

ПРОЕКТНА ДІЯЛЬНІСТЬ ТА ЇЇ МІСЦЕ У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ МАГІСТРІВ ТЕХНОЛОГІЧНОЇ ОСВІТИ

У статті розкривається сутність проектної діяльності та її місце і значення у професійній підготовці майбутніх викладачів вищих педагогічних навчальних закладів зі спеціальності "технологічна освіта". Проектна діяльність розглядається як новий світогляд; вибіркова спрямованість особистості; дієвий засіб підвищення якості знань; складна динамічна система, що поєднує волю, емоції та інтелект, процес пізнання сутності природи речей та їх причинно-наслідкові зв'язки; процес залучення тих, хто навчається, до самостійного здобування, збирання і дослідження інформації.

Ключові слова: проект, метод проектів, проектна діяльність, підготовка магістрів технологічної освіти.

Постановка проблеми. Модернізація вищої освіти в Україні спрямовується на досягнення рівня кращих світових стандартів, що відображають орієнтацію українського суспільства на новий тип гуманістично-іноваційної освіти, яка передбачає розробку перспективних моделей підготовки кваліфікованих фахівців конкурентноздатних в європейському та світовому просторах, виховання професійно мобільного молодого покоління, здатного здійснювати особистісний духовно-світоглядний вибір.

Сучасні соціально-економічні умови, особливості розвитку держави, що характеризуються переходом людства до нової техніки й технологій, зростання обсягу знань про перетворення матеріалів, енергії й інформації в інтересах людини, ставлять нові освітні й виховні завдання, виконання яких має забезпечувати формування компетентної у професійному і культурному відношенні особистості, здатної жити в технологічно розвиненому суспільстві. Питання професійної підготовки магістрів у вищих педагогічних закладах України займає особливе місце серед пріоритетних завдань сучасної освіти, оскільки вона має спрямовуватися на формування особистості-викладача, покликаною реалізувати її основні цілі.

Актуальність фахової підготовки магістрів з галузі знань "Педагогічна освіта" набуває особливого значення, оскільки вона покликана формувати особистість, яка володіє не тільки системою спеціальних знань та професійних дій, а й вирізняється сформованістю професійно важливих компетентностей, відповідним рівнем кваліфікації з урахуванням світових і європейських стандартів якості при збереженні національних здобутків і пріоритетів, а також здатної до плідної викладацької діяльності в сучасних умовах.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Фундаментальні основи оновлення системи вищої освіти, професійної підготовки педагогів вищої школи, теоретичні та методичні засади формування професіоналізму, професійної культури, професійної майстерності і власне професійної компетентності викладачів вищих навчальних закладів розкриваються в працях В.П. Андрушенка, В.І. Бондаря, Н.В. Гузій, О.А. Дубасенюк, І.А. Зязюна, І.Ф. Ісаєва, В.Г. Кременя, Н.В. Кузьміної, В.І. Лозової, В.І. Лугового, В.К. Майбороди, І.П. Підласого, Н.Г. Протасової, В.А. Семиченко, С.О. Сисоевої, В.О. Сластьоніна, В.І. Тесленка та ін.

Водночас, як свідчить аналіз педагогічної практики, сучасна система методичної підготовки викладача у вищому навчальному закладі побудована в основному на традиційних технологіях навчання, залучення ж студентів до проектної діяльності здійснюється побіжно й безсистемно. Отже, існує об'єктивна потреба суспільства у викладачах, що мають різнобічний досвід професійної, у тому числі й проектної діяльності.

Мета статті полягає у визначенні змісту та значення проектної діяльності у професійній підготовці магістрів технологічної освіти.

Виклад основного матеріалу. Як зазначає О.Коберник, зміст професійно-педагогічної освіти у вищому педагогічному навчальному закладі включає методичну підготовку майбутніх фахівців, зміст якої, згідно із дослідженням, полягає в єдності педагогічної теорії і практики у процесі вивчення методики навчання технологій та визначається як складне інтегроване утворення, структуроване як система засвоєння теоретичних знань, формування педагогічних умінь та навичок, оволодіння досвідом дослідницької діяльності у професійній сфері, а також формування особистісно ціннісних орієнтацій та професійної спрямованості [5, с.73].

Методичні дисципліни у підготовці фахівців у сфері освіти становлять основу професійної підготовки. Водночас відбувається розширення їх функцій, що пов'язано з процесами гуманізації та гуманітаризації педагогічної освіти. Методики покликані сприяти: розвитку в студентів діалогічного мислення; формуванню в них системи знань про дитину, яка розвивається як особистість, індивідуальність, суб'єкт життєдіяльності, про соціально-психологічні закономірності її взаємодії з іншими людьми, про сутність, зміст і структуру технологічної підготовки, про системи технологічної освіти, їх становлення, розвиток, перетворення, про себе як суб'єкта освітньої діяльності; оволодінню студентами вмінням будувати культуро- і природовідповідні освітні процеси, способами роботи з учасниками освітнього процесу будь-якого віку й соціально-психологічного статусу, методами, формами і засобами навчання технологій тощо.

В умовах зміни місця та ролі методичних дисциплін у процесі підготовки майбутнього фахівця технологічної освіти актуалізується пошук нових підходів, форм, методів та технологій їх вивчення, таких, які б посилювали особистісну спрямованість навчання, поглиблювали гуманістичні аспекти, сприяли розвитку критичного мислення, пізнавальної самостійності, рефлексії, становленню адекватної самооцінки студентів, активізували співробітництво, забезпечували особистісне зростання майбутнього фахівця.

На основі аналізу наукових праць [2, с. 29] з проблеми дослідження виявлено, що проектна діяльність є доцільною в процесі вивчення методичних та фахових дисциплін, оскільки забезпечує студентам "вільний вибір дій" та виявлення ініціативи (Д. Жак), дає можливість задіяти у проектній діяльності "і розум, і серця, і руки" (І. Флітнер) та створює умови для взаєморозуміння в педагогічній підсистемі "викладач – студент" через урахування вікового і освітнього рівня тих, хто навчається (Дж. Айрінг).

У психологічному значенні поняття проектування останнім часом набуло значної актуальності і нового змісту у зв'язку з розробкою проблеми проектування освітніх систем (Є.І.Ісаєв, В.Я.Ляудис, В.І.Слободчиков, Н.Ф.Тализіна, І.С.Якиманська). Багато уваги приділяється перетворювальній функції проектування стосовно наявного рівня знань. Н.Ф.Тализіна вказує, що "проекти виступають у ролі доповнень і трансформ; вони спрямовані на те, щоб змінити існуючий стан справ. За змістом проектування виступає як перетворення вже існуючих об'єктів у нову форму" [8, с.115]. Вона представляє позицію, відповідно до якої проектування є рушійним механізмом справді розвиваючого утворення: "предметом проектування і є створення умов (засобів, механізмів) кроку розвитку системи утворення в цілому, переходу з одного стану в інший" [8, с.116].

У педагогіці проектуванню надають важливого значення. Педагоги звернулися до цього методу з метою вирішення основних дидактичних завдань. В основу методу проектів покладена ідея, що складає суть поняття "проект", тобто те, що можна побачити, осмислити, застосувати в реальній практичній діяльності.

Зарубіжні педагоги вважають, що метод проектів полягає у стимулюванні інтересу дітей до навчання через організацію їхньої самостійної діяльності, постановку перед ними цілей і проблем, розв'язання яких веде до появи нових знань та вмінь.

У продуктивному навчанні цей метод використовувався для розвитку творчості, пізнавальної активності, самостійності, побудови індивідуальних освітніх шляхів учнів.

Метод проектів (з грецького – "дослідження") – система навчання, за якої учні набувають знань в процесі планування та виконання завдань-проектів, які поступово ускладнюються.

Очевидно, що перед нами не метод у звичайному, вузькому розумінні цього слова, як спосіб взаємозв'язаної діяльності вчителя і учнів. У свій час американський професор В.Х.Кілпатрик, зазначав, що метод проектів – це сукупність, синтез різних методів навчання.

У наш час метод проектів стає інтегрованим компонентом розробленої й структурованої проектно-технологічної системи трудового навчання. Але суть його залишається незмінною – поєднання академічних знань із прагматичними. Метод проектів спрямований на самостійну діяльність тих, хто навчається. В освітній галузі "Технологія" метод проектів - це комплексний процес, який формує в школярів загальнонавчальні вміння, основи технологічної грамоти, культуру праці і спрямований на оволодіння ними способами перетворення матеріалів, енергії, інформації, технологіями їх обробки. Самостійна творча робота виконується учнями або групою

учнів під керівництвом (при допомозі) вчителя (майстра виробничого навчання).

Метод проектів дозволяє активно розвивати основні види мислення, творчі здібності, прагнення самому створити, усвідомити себе творцем під час роботи з "неслухняними інструментами", "розумними конструкціями", "технологічними системами" та ін. В учнів повинна виробитись і закріпитись звичка до аналізу споживчих, економічних, екологічних і технологічних ситуацій, здатність оцінювати ідеї, виходячи з реальних потреб, матеріальних можливостей і умінь вибирати найбільш економічний спосіб виготовлення об'єкта проектної діяльності, який відповідав би вимогам дизайну.

Якщо ж говорити про метод проектів як педагогічну технологію, то ця технологія включає сукупність дослідницьких, пошукових, проблемних методів, творчих за своїм змістом. Сутність проектної технології – у функціонуванні цілісної системи дидактичних засобів (змісту, методів, прийомів тощо), що адаптує навчально-виховний процес до структурних і організаційних вимог навчального проектування. В свою чергу, навчальне проектування передбачає системне й послідовне моделювання тренувального розв'язання проблемних ситуацій, які потребують від учасників освітнього процесу пошуку, дослідження та розробки оптимальних шляхів розв'язання й письмового оформлення практичного результату проектів, їх неодмінний публічний захист і аналіз підсумків впровадження.

Проект є складовою частиною проектування, що розглядається як створення прототипу, прообразу передбачуваного або можливого об'єкта, стану, або ж як процес, під час якого створюється і виготовляється виріб (послуга). Отже, під проектуванням в загальному значенні необхідно розуміти науково обґрунтоване конструювання системи параметрів майбутнього об'єкта або якісно нового стану існуючого проекту-прототипу, прообразу передбачуваного або можливого об'єкта, стану чи процесу в єдності зі шляхами його досягнення.

Проектування в якості творчої, інноваційної діяльності завжди націлене на самостійну діяльність учасників навчального процесу – індивідуальну, парну, групову, яку виконують протягом визначеного проміжку часу для створення об'єктивно і суб'єктивно нового продукту. Результати проектування повинні бути, так би мовити, "відчутними", тобто, якщо проект містив теоретичну проблему, то має бути конкретне її вирішення, якщо практичну – конкретний результат, готовий до використання (на занятті, вдома). Діяльність учасника проектної технології повинна орієнтуватися на розвиток мислення, в основі якого лежить особистий досвід.

Термін "проект" часто пов'язують із поняттям "проблема". Проект як проблема "може означати справжню ситуацію творчості, де людина перестає бути просто власником ідей, відмовляється від свого, приватного, щоб отримати шанс натрапити на щось інше, наповнитися ним, виявити його в своїй творчості" [7, с.5]. Розв'язання проблеми передбачає, з одного боку, використання сукупності різноманітних методів, засобів навчання, а з іншого, – необхідність інтегрування знань, умінь застосовувати знання з різних галузей науки, техніки, технології.

Отже, технологія проектування передбачає розв'язання учнем або групою учнів якої-небудь проблеми з використанням різноманітних методів, засобів навчання, способів інтегрування знань, умінь з різних галузей науки, техніки, творчості.

Проектно-технологічна діяльність передбачає використання педагогом сукупності дослідницьких, пошукових, творчих за своєю суттю методів, прийомів, засобів.

Саме таке тлумачення проекту відкриває широкі можливості для його використання в освітньому процесі. Під проектом у загальноосвітній школі розуміють спеціально організований вчителем і самостійно виконуваний учнями комплекс дій, що завершується результатом, створенням творчого продукту. Щоб домогтися такого результату, необхідно навчити дітей самостійно мислити, знаходити і вирішувати проблеми, використовуючи знання з різних галузей, уміння прогнозувати результати і можливі наслідки різних варіантів вирішення, здатність встановлювати причинно-наслідкові зв'язки.

Залучення тих, хто навчається, до виконання проекту дає їм можливість самостійно займатися цікавою справою, що сприяє максимальному використанню особистісних здібностей; створює умови для самореалізації кожного її учасника; забезпечує використання набутих знань на практиці й публічну презентацію досягнутого, а результат цієї діяльності має важливе прикладне й особистісне значення.

З педагогічної точки зору проектну діяльність можна розглядати як:

- новий світогляд, за якого навколишнє середовище перестає сприйматися як детерміноване розгортання якихось закономірностей;
- вибірково спрямованість особистості, що звернена до певної галузі пізнання;
- дієвий засіб підвищення якості знань;
- складну динамічну систему, що поєднує волю, емоції та інтелект, процес пізнання сутності природи речей та їх причинно-наслідкові зв'язки;
- процес залучення тих, хто навчається, до самостійного здобування, збирання і дослідження інформації.

Підкреслимо, що проектна діяльність відрізняється від навчально-дослідницької тим, що передбачає не тільки всебічне дослідження проблеми та розробку конкретного освітнього продукту, і її головним підсумком слугує не лише досягнення істини, а перш за все отримання практичного результату.

Проектну діяльність ми розуміємо як цілеспрямовану, самостійну, соціально-особистісно- та практико-орієнтовану діяльність суб'єктів навчального процесу, спрямовану на вмотивоване досягнення свідомо поставленої мети щодо створення навчального проекту та перспективи його практичного застосування. Навчальний проект – це інноваційна форма організації навчального процесу, в основі якої лежить самостійна розробка тим, хто навчається, значущої проблеми (від ідеї до її практичної реалізації) під гнучким керівництвом викладача.

Ми згодні з Н. Дереклеєвою, яка вважає, що педагогічний потенціал проектної діяльності розкривається через: сприяння соціальному розвитку тих, хто навчається; розвиток управлінських умінь у суб'єктів навчального процесу (робота в групі, планування, розподіл обов'язків тощо); формування соціальних навичок кооперування, спільного прийняття рішень, розуміння та оцінювання того, як індивідуальні внески можуть скласти успішне ціле; серію продуктивної діяльності, де все спрямоване на досягнення кінцевого результату – продукту: ті, хто навчається, можуть реально відчувати радість успіху; розвиток незалежності, тому що ті, хто навчаються, приймають власні рішення; сприяння розвитку в тих, хто навчається, почуття впевненості у власних можливостях, оскільки передбачає презентацію та захист отриманих результатів; позитивний вплив на емоційний і персональний розвиток того, хто навчається [1, с.42].

На думку О.Коберника, залучення тих, хто навчається, до проектної діяльності сприяє формуванню умінь самостійної орієнтації в науковій, навчально-методичній і довідковій літературі: вчить здобувати потрібну інформацію самостійно; активному розвитку в тих, хто навчається, основних видів мислення, у тому числі й технологічного; розвитку інтелектуальних здібностей: вчить мислити від абстрактного до конкретного, тобто допомагає "розбудити дремаючі здібності дитини" (К. Маркс); привчає тих, хто навчається, до реальної самоосвіти; дозволяє тому, хто навчається, усвідомити себе творцем власної діяльності; підсиленню позитивної мотивації навчання, тому що річ створюється з урахуванням власних інтересів, потреб і можливостей тих, хто навчається; формуванню культури ділового спілкування, умінь аргументовано відстоювати власні позиції, мислити оригінально; розвитку уяви, що є потужним стимулом до появи нових ідей, пошуку альтернативних рішень, їх аналізу і синтезу, що в майбутньому стане основою інноваційного мислення; формуванню внутрішнього плану дій і його реалізації на практиці; допомагає успішній адаптації молоді до сучасних соціально-економічних умов життя [5, с.75].

На значення проектної діяльності у становленні майбутнього фахівця вказує вітчизняна дослідниця С. Ізбаш. Це знайшло відображення у таких її твердженнях: дослідницький і практичний характер навчального проектування надає можливості для формування широкого спектру соціально значущих мотивів навчальної діяльності студентів – професійних, пізнавальних, особистісних (потреба у досягненні успіху, самореалізації); усвідомлення значущості, необхідності своєї праці підвищує самооцінку студентів, створює умови для творчої самореалізації особистості; в процесі виконання навчального проекту формується соціальний досвід тих, хто навчається, їх уміння бачити, виділяти та вирішувати соціальні та професійні проблеми; розширюються соціальні контакти студентів, розвивається їх уміння взаємодіяти з різними людьми в процесі вирішення проблем; проектна діяльність забезпечує розвиток дослідницьких здібностей студентів і формування необхідних для професійної діяльності умінь

способ повышения уровня и качества знаний; сложная динамическая система, которая объединяет волю, эмоции и интеллект, процесс познания сущности природы вещей и их причинно-наследственные связи; процесс вовлечения тех, кто учится, в самостоятельную добычу, сбор и исследование информации.

Ключевые слова: проект, метод проектов, проектная деятельность, подготовка магистров технологического образования.

S. Yashchuk

THE PLACE OF ENGINEERING AT THE PROFESSIONAL VOCATIONAL MAGISTER TRAINING

Summary

The article reveals the essence of engineering its place and meaning in the future pedagogical high school tech teachers. The engineering is reviewed as a new world outlook; the individual choosing direction; the working mean of knowledge improvement; hard dynamic system connecting will, emotions and intelligence, the things essence cognition and reason and result connections; the students involvement into the independent information gaining and research.

Keywords: project, project method, engineering activity, vocational magister training.

УДК 378.091.315.7-051:62/64

Н. М.Титова

УДОСКОНАЛЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-РЕСУРСНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ТЕХНОЛОГІЙ ДО ВПРОВАДЖЕННЯ ПРОЕКТНО-ТЕХНОЛОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

У публікації аналізується проблема підготовки майбутніх учителів технологій, зокрема, впровадження проектно-технологічної діяльності студентів з використанням інформаційно-ресурсного забезпечення навчального процесу. Пропонується для використання модульна об'єктно-орієнтована система управління навчальними ресурсами MOODLE, яка активно впроваджується в навчальний процес НПУ імені М.П.Драгоманова, зокрема в Інституті гуманітарно-технічної освіти для підготовки майбутніх вчителів технологій. У статті представлені переваги системи MOODLE, які ефективно впливають на підвищення якості навчального-виховного процесу.

Ключові слова : майбутні вчителі технологій, проектно-технологічна діяльність, MOODLE.

Постановка проблеми. Спрямованість України на зміцнення незалежності, демократизацію і входження у європейський освітній простір значною мірою зумовлюють подальший розвиток системи вищої освіти, яка виступає гарантом і засобом розвитку особистості, відтворення інтелектуального та духовного потенціалу нації, визначальним фактором науково-технічного та соціального прогресу держави. Серед багатьох динамічних перетворень, які зумовлюють перехід вищої педагогічної освіти на якісно новий рівень щодо вимог до професійної підготовки фахівців, важливе місце займають різноманітні інноваційні технології, які сприяють розвитку професійно-інформаційної компетентності майбутніх педагогів. Підтвердженням цього є затверджена у 2006 році Верховною Радою України "Національна стратегія розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2006-2015 роки".

В інформаційному суспільстві підготовка майбутнього вчителя технологій до впровадження технологічно-проектної діяльності в навчальний процес загальноосвітньої школи потребує постійного удосконалення інформаційно-ресурсного забезпечення вищих педагогічних закладів.

Аналіз досліджень і публікацій. Теоретичні і методичні засади підготовки вчителів технологій у вищих навчальних закладах розглянуто у наукових дослідженнях таких відомих вчених як П. Дмитренко, А. Касперський, О. Коберник, М. Корець, О. Падалка, В. Сидоренко, В. Стешенко, Г. Терещук, В. Титаренко, Д. Тхоржевський, В. Юрженко, С. Яшанов та інших.

Педагогічні підходи до комп'ютеризації навчального процесу досліджувалися Б.Гершунським, Є.Машбицем, І.Підласим та ін.